

Dalarövägens historia

Dalarövägen eller länsväg 227 som den heter idag är en av Stockholms äldre färdvägar som gick söderut från Skanstull via Handen (Söderby) till Dalarö. Vägen finns utritad på kartor från 1600-talet. Då blev Dalarö Stockholms uthamn, fick tull, lotsstation och en ny skans, Dalarö skans, som uppfördes i sydöstra hamninloppet.

Dalarövägen norr om Handen

Stora delar av den gamla vägsträckan är ännu bevarade i Stockholms och Huddinges kommuner och heter "Gamla Dalarövägen" i Enskede, Länna och Vega, Perstorpsvägen i Sköndal, Gamla Nynäsvägen i Skogås och Dalarövägen i Trångsund. Genom Haninge kommun följer nuvarande Dalarövägen i stort sett den ursprungliga sträckan som lätt kan rekonstrueras med hjälp av 1770-talets bevarade milstenar.

Gästgivargårdar längs Dalarövägen

Kungliga gästgiveriförordningen påbjöd att det skulle finnas gästgiverier utmed vägarna. Avståndet mellan gästgivargårdarna skulle vara högst 2–2,5 mil = 1 skjutshåll.

Byarna vid vägen var skyldiga att ordna med detta. På 1600-talet var gästgivarna i Länna by och Sanda by de enda ställen längs Dalarövägen som resande kunde få mat, dryck och husrum innan man kom fram till Dalarö gästgivargård med krog och värds-hus. Gästgivaren hade ansvar för underhåll av skjutsvägar samt att byggnader var väl underhållna. Det var vägmästaren som kontrollerade om gästgivaren uppfyllde kraven. Detta utfördes i samband med att han besiktigade skjutsvägarna. På gästgiveriet

Gästgiveriet låg först vid Sanda men flyttades på 1830-talet till Berga.

skulle finnas en avdelning för finare folk och en för vanligt folk. Rummen skulle hållas varma vid kall väderlek, även om inga resande fanns. Kniv, gaffel och sked fick ej ha ringaste matrest från föregående måltid. Brödsnivorna fick ej vara tjockare än 6 mm. Gästerna skulle ha tillgång till hästskjuts enligt skjutsavtal.

Gästgivaren och upp till sex drängar slapp utskrivning till krigstjänst. Han hade också ensamrätt till försäljning av brännvin på orten.

Milstenar

Milstenar börjad sättas upp i samband med gästgiveriförordningen för att kunna kontrollera och bokföra skjutspengar. År 1777, under landshövding Johan Gyllenborg tid, restes nya påkostade milstenar längs hela Dalarövägen. Dessa är av kalksten och 115 till 150 cm höga, 50 cm breda och 20 cm tjocka samt upptill avsmalnande. Dessa står i regel i ett kallmurat stenfundament med olika höjd och mått (ofta 2 x 2 meter). Det fanns markeringar för helmil, halvmil och kvartsmil (s.k. fjärdingsväg). Helmilstenarna var alltid lite extra påkostade, exempelvis med landshövdingens namn och konungens namnchiffer. Första halvmilstenen står fortfarande kvar inne på Skogskyrkogården i höjd med där tunnelbanan korsar Nynäsvägen. Området är kvadratisk med halvhöga häckar som omger den. Den sista

Sanda gästgiveri. En akvarell från 1825.

Milstenen vid Dalarö.
I det här fallet med Gustav III:s monogram.

Det finns fem milstenar utmed Dalarövägen. Från Albyberg räknat står den första på höger sida vid Svensro. Den andra 365 m på höger sida efter Västerhaningekorset. Den tredje på höger sida mittemot Solbacken. Den fjärde på vänster sida 200 m före avfarten till Gålö. Den femte milstenen står på vänster sida om bron över kanalen i Dalarö. Helmilstenarna var alltid lite extra påkostade, exempelvis med landshövdingens namn och konungens namnchiffer. Det finns även tre runstenar utmed Dalarövägen. Se markeringarna på kartan.

milstenen står 35 m öster om kanalbron på Dalarösidan. På stenen står "4 mil" Stenen står alltså 4 gamla mil från Stockholms slott. En gammal mil var fram till slutet av 1800-talet 18 000 alnar som är lika med 10 689 m.

Gamla vägsträckor av Dalarövägen

På 1900-talet rätades vägen eller ersattes av nya trafikleder, bland annat Nynäsvägen. På 1930-talet genomfördes många vägarbete utefter Dalarövägen genom anvisade nödhjälpsarbeten. Många av dessa tidigare delar av Dalarövägen används i dag som lokala småvägar och en del mindre stenbroar eller brofundament vittnar om den gamla landsvägssträckan. Gamla Dalarövägen förbi Vaxnäs är ett exempel på en sådan lokal väg.

170 m på höger efter avtagsvägen till Gålö går en lokal vägsträcka som tidigare var Dalarövägens huvudsträckning. Den kommer ut på Dalarövägen strax innan Karlslunds marina. Utmed sträckan passeras en byggnad som 1851-1910 var Vaxnäs skola. Efter skolans nedläggning har den varit skogvaktarbostad.

Gamla Stenbron

Den gamla stenbron som ligger strax väster om den gamla potatiskällaren. Bredden mellan stenpelarna på bron är 4 m.

Text och bilder: Dalarö Hembygdsförening.
Mer information om Dalarövägen, se vår hemsida:
<https://www.dalarohembygd.se/Faktablad.html>